

det способствовать также и развитию исследований прежде всего в области литовско-белоуусских языковых контактов.

К сожалению, в своих этимологических разработках автор не указывает того научного аппарата, который он при этом использовал. Нет, кстати, и упоминания

о труде К. Яблонскиса. Очевидно, центр тяжести этого издания смещен в сторону подачи иноязычного материала старобелорусских памятников, тогда как его более детальная теоретическая разработка оставлена на будущее.

А. П. Непокупный

Jānis Endzelīns', **Comparative Phonology and Morphology of the Baltic Languages**, translated by William R. Schmalstieg and Benjaminš Jēgers, "Mouton", The Hague – Paris, 1971, 360 p.

Nuo Janio Endzelyno veikalo „Baltu valodu skaņas un formas“ pasirodymo jo gimtinėje praėjo jau dvidešimt penkeri metai. Suprantama, mūsų audringoje – atradimų, moklo laimėjimų – epochoje ketvirtis šimtmečio labai ilgas laiko tarpas, negalėjęs nepalikti pakitimų ir baltų kalbų moksle. Tačiau nepaisant visų pakitimų, latvių mokslininko veikalas ligi šiol, tur būt, tebelieka pačiu geriausiu lyginamosios baltų kalbotyros vadovėliu šios disciplinos studentams, o kartu, kaip teisingai pastebima angliškojo leidimo anotacijoje, jis yra ir patogi informacija bet kurios lyginamosios indoeuropiečių kalbotyros šakos specialistams. Tiesą sakant, ši J. Endzelyno knyga iki Kr. S. Stango „Vergleichende Grammatik der Baltischen Sprachen“ (1966 m.) išleidimo buvo ne tik vadovėlis ar informacija, bet ir vienintelė baltų kalbų lyginamoji gramatika, o dabar jai lemta tapti pirmąja baltų kalbų lyginamąja gramatika, išleista anglų kalba.

Už anglišką šios knygos išleidimą mes pirmiausia turime dėkoti jos vertėjams, žymiems Jungtinių Amerikos valstijų baltistams – Pensilvanijos Valstijos universiteto profesoriu Viljamui R. Šmolstygui ir Šiaurės Ilinojaus universiteto profesoriu Benjaminui Jėgeriui.

J. Endzelyno veikalas verstas gana įdomiu būdu: iš lietuviško 1957 m. leidimo jį išvertė V. R. Šmolstygas, o vėliau su latviškuoju originalu vertimą patikrino B. Jėgeris. Veikalo vertimas iš tikrųjų buvo nelengvas darbas. Tiesa, J. Endzelyno dėstymo stilius labai paprastas, be galo lakoniškas, ir čia vertėjams tikriau-

siai daug vargo nebuvo. Tačiau jie susidūrė su kitokio pobūdžio keblumais – juk nemaža dalis baltistikos terminų ligi šiol arba visai neturėjo angliško atitikmenų, arba bent nebuvo labiau nusistovėjusios jų tradicijos. Taigi vertėjams daug kur reikėjo eiti dar niekieno nepramintu keliu¹.

Vertėjai tiksliai išlaikė senąją J. Endzelyno knygos struktūrą, paliko autoriaus vartotą lietuviškų ir latviškų pavyzdžių rašybą, kuri, kaip žinome, šiuo tuo skiriasi nuo atitinkamų oficialiųjų rašybų (tiksliai dėl pedagoginių tikslų jie vietoje J. Endzelyno vartotų *ū, ū* įvedė *ũ, ũ*), paliko net ir senovės prūsų kalbos pavyzdžių vokiškus aiškinimus, kurie kartais, rodos, taip lengvai pakeičiami tiksliais angliškais atitikmenimis.

Lietuviškų ir latviškų vietovardžių angliškame tekste, kaip ir reikėjo laukti, pateikiamos vardininko formos. Šio linksnio atstatymas vertėjams kartais sukėlė tam tikrų sunkumų (plg. *Rietava, Skuoda*, vietoje Rietavas, Skuodas, p. 22).

Kai kuriais atžvilgiais angliškasis J. Endzelyno knygos leidimas yra net tobulesnis už latviškąjį ar lietuviškąjį leidimą, būtent,

¹ Neveltui vienas vertėjų vėliau tapo ir lietuvių-anglų kalbų lingvistinių terminų žodynelio autoriumi, plg. *Lithuanian-English Glossary of Linguistic Terminology*, by William R. Schmalstieg and Antanas Klimas. Department of Slavic Languages, The Pennsylvania State University, 1971.

jame pateikiamas pilnas žodžių registras, o prie atitinkamų skyrių, ypač fonetikos, nurodoma ir nauja atskirus klausimus liečianti literatūra. Tiesa, vertėjai daugiausia apsiribojo lengviau amerikiečių skaitytojams prieinama literatūra.

ANTANAS SALYS

Antanas Salys gimė 1902 m. liepos 21 d. Reketės kaime, Salantų apylinkėse, valstiečių šeimoje. Baigęs Telšių gimnaziją, 1923 m. įstojo į Kauno universitetą, kur studijavo iki 1925 m. lietuvių ir lyginamąją indoeuropiečių kalbotyrą, o vėliau 1925–1929 m. studijas tęsė Leipcigo universitete, tobulindamasis baltistikos, slavistikos ir lyginamosios kalbotyros srityse. 1929 m. rudens semestre jis dar specializavosi eksperimentinėje fonetikoje Hamburgo universitete. Tais pačiais metais apgynė daktaro disertaciją „Die žemaitischen Mundarten“ (išspausdinta TŽ VI).

1930–1939 m. A. Salys dirbo Kauno universitete, iš pradžių docentu, vėliau profesorium. Čia skaitė lietuvių dialektologijos, istorinės gramatikos ir kitas kalbotyros disciplinas. Organizavo fonetikos laboratoriją. Vadovavo Lituanistikos instituto lietuvių kalbos skyriui. Buvo Valstybės tarybos patarėjas terminologijos klausimais, taip pat Terminologijos, Rašybos, Pavardžių ir vietovardžių komisijų narys. 1940 m. persikėlė į Vilniaus universitetą. Čia dirbdamas, dar vadovavo Lituanistikos institutui, organizavo Vilniaus krašto vietovardžių rinkimą bei tikrinimą.

Karo audros nublokštas į Vakarus, A. Salys 1944–1946 m. dėstė Greifswaldo ir Tiubingeno universitetuose Vokietijoje. Nuo 1947 m. iki mirties (1972.VII.31) profesoriavo Pensilvanijos universitete Filadelfijoje, kur dėstė slavistiką ir baltistiką, dalyvavo JAV lingvistiniame gyvenime.

A. Salys buvo greta Prano Skardžiaus vienas iš žymiausių lietuvių kalbininkų tarpkario metais. Jis daug tyrinėjo lietuvių kalbos tarmes. Pagrindu paėmęs K. Jauniaus apmatų,

Tikėkimės, kad taip puikiai, viena iš pagrindinių pasaulio kalbų išleistas Janio Endzelyno veikalas praplės baltistikos ribas, surasdamas jai naujų draugų įvairiuose kraštuose.

A. Sabaliauskas

sudarė detalią lietuvių tarmių klasifikaciją, turėjusią nemažą reikšmės tolimesniam lietuvių dialektologijos mokslui. Ypač kruopščiai ištyrė žemaičių ir vakarų aukštaičių tarmes, daug mažiau paliesdamas rytų Lietuvą. Be jau minėtos daktarinės disertacijos, reikšmingiausiais jo dialektologijos darbais laikytina „Lietuvių kalbos tarmės“ (Kaunas, 1935 m., Tiubingenas, 1946 m., visai naujas variantas „Lietuvių enciklopedijoje“, XV) ir „Kelios pastabos tarmių istorijai“ (Archivum philologicum, IV).

Dialektologijos darbas glaudžiai susijęs su fonetikos pažanga. A. Salį galima laikyti šiuolaikinės fonetikos mokslo pradininku Lietuvoje.

Po K. Būgos anuomet A. Salys buvo svarbiausias lietuvių onomastikos, visų pirma asmenvardžių, ypač pavardžių, tyrinėtojas. Šį darbą tęsė ir po karo, paskelbdamas tais klausimais straipsnius įvairiuose leidiniuose, 1956 m. išleisdamas „Lietuvos žemėlapio vardyną“.

Daug triūso A. Salys įdėjo į penkiatomį „Wörterbuch der litauischen Schriftsprache“ (Heidelberg, 1926–1968), įsijungdamas į tą darbą nuo II tomo pabaigos, po F. Brenderio ir M. Nydermano mirties baigęs leisti tą žodyną kartu su Pensilvanijos universiteto profesoriumi A. Senu. Šis dvikalbis žodynas šalia Lietuvoje leidžiamo akademinio lietuvių kalbos žodyno labai praverčia pasaulio baltistams.

A. Salys dar kaupė duomenis etimologiniam-istoriniam lietuvių kalbos žodynui, tuo reikalu prieš keletą metų lankėsi Lietuvoje. Palaikė ryšius su Tarybų Lietuvos kalbininkais.

Įvairiais lituanistikos bei baltistikos mokslo klausimais A. Salys yra paskelbęs straipsnių